

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК
ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою Радою ІСМАВ НААН
Протокол № 10 від 01.10.2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІСМАВ НААН
Анатолій МОСКАЛЕНКО

ВВЕДЕНО В ДІЮ:

Наказом директора ІСМАВ НААН
№ 27-о/д від 01.10.2025 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
В ІНСТИТУТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ ТА
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА НААН**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Положення про використання штучного інтелекту в Інституті сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН (далі – Інститут) визначає принципи, правила та рекомендації щодо використання штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності (далі – ШІ) в Інституті.

1.2 Метою розробки та впровадження Положення про використання штучного інтелекту в Інституті (далі – Положення) є створення методичної основи для впровадження та раціонального використання систем ШІ в освітньому процесі, науковій та інноваційній діяльності, а також у процесах управління Інституту.

1.3 Положення спрямоване для формування в Інституті передумов використання систем ШІ задля підвищення якості освіти, стимулювання впровадження новітніх технологій у наукові дослідження та загальному розвитку Інституту.

1.4 Положення розміщується в електронному вигляді на офіційному веб-сайті Інституту.

1.5 Це Положення розроблено у відповідності до чинного законодавства України та внутрішніх нормативних документів, які регламентують діяльність Інституту, а саме:

- Конституції України;
- Закону України «Про наукову і науково технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII;
- Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (зі змінами);
- Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-УІІІ (зі змінами);
- Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2020 р. № 1556-р.;
- Статуту Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН;
- Етичного кодексу Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України.
- Інших нормативно-правових документів в галузі освіти, що регламентують процес підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти в Україні.

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

2.1. У положенні використовуються такі основні терміни та поняття:

- **система ШІ** – комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, а також яка для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або

віртуальне середовище;

- **штучний інтелект** – організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань;

- **Галузь штучного інтелекту** – напрям діяльності у сфері інформаційних технологій, що забезпечує створення, впровадження та використання технологій штучного інтелекту;

- **Генеративний штучний інтелект** – комплекс програмних, алгоритмічних та технічних засобів, що використовує машинне навчання, нейронні мережі й інші методи штучного інтелекту для створення, модифікації чи перетворення інформації, контенту або даних, що можуть бути представлені в текстовій, графічній, аудіовізуальній чи іншій формі;

- **Машинне навчання** – тип ІІІ, що передбачає навчання алгоритмів на основі вхідних даних і покращенню їх продуктивності з часом. Існує три основних типи машинного навчання: кероване навчання, некероване навчання та навчання з підкріпленням.

3. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

3.1 **Відкритість** – системи ІІІ та їхні рішення мають бути прозорими, пояснюваними та зрозумілими для користувачів. Особи, які працюють із ІІІ, повинні усвідомлювати факт взаємодії з ним, а також бути поінформованими про можливості, обмеження системи та права користувачів.

3.2 **Доступність** – технології ІІІ мають бути доступними для всіх здобувачів вищої освіти та працівників незалежно від соціальних, економічних чи фізичних можливостей. ІІІ повинен враховувати різноманітність аудиторії та сприяти адаптації навчання до індивідуальних потреб.

3.3 **Людський контроль** – ІІІ є інструментом, що доповнює можливості людини. Його використання має супроводжуватися належним людським наглядом на всіх етапах – розроблення, впровадження та використання. Рішення, отримані із залученням ІІІ, повинні оцінюватися людиною з урахуванням етичних аспектів, прав і свобод учасників освітнього процесу.

3.4 **Технічна надійність і безпека** – системи ІІІ мають бути стійкими, надійними та захищеними від збоїв. Вони повинні включати механізми запобігання незаконному використанню, мінімізувати ризики шкоди та відповідати високим вимогам кібербезпеки.

3.5 **Надійність результатів** – рішення, сформовані з використанням ІІІ, повинні бути точними, перевіреними та підтвердженими на основі якісних даних, щоб забезпечити їх відповідність очікуваним результатам.

3.6 **Конфіденційність і управління даними** – системи ІІІ повинні

забезпечувати надійний захист даних, їх конфіденційність та цілісність. Мають застосовуватися механізми належного управління даними відповідно до високих стандартів якості та допустимості доступу.

3.7 **Захист приватності** – використання ІІІ не повинно порушувати права на приватність користувачів. Оброблення даних здобувачів освіти та наукових працівників повинно здійснюватися відповідно до законодавства про захист персональних даних і найкращих міжнародних практик.

3.8 **Мінімізація збирання даних** – збирання й оброблення даних повинні бути обмежені лише тими даними, які реально потрібні для досягнення освітніх або дослідницьких цілей, що запобігає надмірному накопиченню та ризикам зловживання.

3.9 **Недискримінація та справедливість** – системи ІІІ мають запобігати будь-яким формам упередженості чи дискримінації та сприяти створенню інклюзивного, рівного й справедливого середовища.

3.10 **Підзвітність** – учасники, які залучені до розроблення, впровадження та використання ІІІ, повинні бути підзвітними щодо дотримання цих принципів.

3.11 **Відповідність законодавству** – використання систем ІІІ має повністю відповідати вимогам чинного законодавства України та міжнародним нормам, що регулюють цифрові технології, захист даних та інтелектуальну власність.

3.12 **Довгострокова орієнтація і суспільний добробут** – системи ІІІ повинні слугувати інтересам суспільства та майбутніх поколінь, не допускати маніпуляцій поведінкою людей та розроблятися з урахуванням довгострокового впливу на особистість, соціум і демократичні процеси.

3.13 **Підтримка осіб з обмеженими можливостями** – ІІІ має сприяти інтеграції людей з особливими освітніми потребами, забезпечуючи використання адаптивних та асистивних технологій, що розширюють доступ до навчання для осіб з інвалідністю.

4. СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

4.1. Сфери застосування ІІІ в освітньому і науковому процесі та інноваційній діяльності:

- автоматизація оцінювання результатів навчання аспірантів за допомогою тестів, завдань та інших форм контролю;
- автоматизація підготовки документів різних типів;
- автоматизація процесів форматування, оформлення бібліографії, перекладу текстів, підготовки звітів та презентацій у освітній та науковій діяльності;
- аналіз великих обсягів даних, виявлення закономірностей та кореляцій;
- аналіз даних для підтримки ухвалення управлінських рішень;
- аналіз поведінки здобувачів вищої освіти та моніторинг їх освітніх траєкторій;

- генерування ідей та формування гіпотез для наукових досліджень;
- допомога у самостійній підготовці здобувачів освіти, пошуку та обробленні інформації;
- інтелектуальний аналіз наукових публікацій і наукометричних даних; оптимізація адміністративних та організаційних процесів в Інституті;
- оптимізація командної роботи у межах виконання наукових робіт;
- персоналізація навчання, включно зі створенням індивідуалізованих програм з урахуванням потреб, рівня підготовки та прогресу аспірантів;
- підтримка вивчення іноземних мов і роботи з зарубіжними інформаційними ресурсами;
- пошук інформації для наукових досліджень, встановлення аналогів і прототипів для винаходів;
- розпізнавання тексту, обробка зображень та відеоаналітика;
- управління фінансовими та матеріальними ресурсами, планування і прогнозування.

5. ЕТИКА, БЕЗПЕКА ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

5.1. При використанні систем ШІ необхідно дотримуватися таких етичних норм:

- використовувати ШІ як допоміжний інструмент у поєднанні з іншими джерелами інформації;
- забезпечувати, щоб виконані завдання були результатом власної оригінальної роботи;
- ШІ може прискорювати виконання завдань, але не може замінювати особистий інтелектуальний внесок;
- не вводити до систем ШІ персональні дані, конфіденційну, таємну або службову інформацію;
- не покладатися на згенерований ШІ контент як на єдине або ключове джерело інформації;
- усвідомлювати обмеження систем ШІ та перевіряти фактичну точність створеного контенту (можливі вигадки, помилки, упередження чи стереотипи);
- уникати надмірного покладання на ШІ, оскільки це може знижувати рівень розвитку власних базових та критичних навичок.

5.2. Використання генеративних інструментів ШІ має здійснюватися на засадах:

- дотримання принципів інформаційної безпеки та конфіденційності даних;
- дотримання вимог авторського права;
- повної відповідності нормам академічної доброчесності.

5.3. Використання ШІ в освітньому та науковому процесі передбачає:

- інформування здобувачів освіти, наукових та науково-педагогічних працівників щодо правил належного використання ШІ в освітньому процесі і

наукових дослідженнях;

- обов'язкове дотримання всіма учасниками освітнього та наукового процесу принципів академічної доброчесності під час використання ІІІ;
- категоричну заборону підміни власного наукового дослідження матеріалами, створеними ІІІ, оцінювання робіт аспірантів здійснює науковий керівник або науково-педагогічний працівник;
- право науково-педагогічного працівника визначати допустимий рівень використання ІІІ у межах своєї дисципліни для досягнення результатів навчання, відповідні вимоги зазначаються ним у робочій програмі;
- право викладача або наукового керівника коригувати обсяг дозволеного використання ІІІ, за умови своєчасного повідомлення здобувачів освіти;
- обов'язок здобувачів освіти та наукових працівників оформлювати посилання на інструменти ІІІ у власних наукових роботах;
- притягнення винних осіб до відповідальності у разі виявлення таких порушень академічної доброчесності, як плагіат, фабрикація, фальсифікація чи обман, згідно з чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність Інституту.

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО КОРИСТУВАННЯ ІІІ

6.1. З метою ефективного, етичного та безпечного впровадження штучного інтелекту всім учасникам освітнього процесу рекомендується:

- інтегрувати інструменти ІІІ як допоміжні засоби в освітню, методичну, адміністративну та аналітичну діяльність, враховуючи завдання розвитку критичного мислення, самостійності, професійної доброчесності та аналітичних компетентностей;
- забезпечувати перевірку якості, точності та коректності використаного або згенерованого ІІІ контенту (текстів, звітів, візуальних матеріалів, інструкцій, даних) із дотриманням етичних стандартів та правових норм;
- уникати повного делегування функцій ІІІ, зберігаючи ключову роль людського контролю, аналітичного судження та експертної оцінки у прийнятті освітніх, наукових та управлінських рішень;
- сприяти формуванню прозорих правил використання ІІІ у курсах, проєктах, дослідженнях чи організаційній діяльності, включно з обов'язковим позначенням випадків використання ІІІ (із зазначенням інструмента та ступеня редагування);
- розробляти та виконувати завдання, орієнтовані на інтерпретацію, синтез, аналіз та вирішення нестандартних ситуацій, враховуючи обмеження генеративних моделей щодо креативності та здатності до глибокого контекстного мислення;
- підвищувати рівень цифрової грамотності шляхом участі у тренінгах, семінарах, конференціях та інших заходах, присвячених етиці, ризикам і можливостям використання ІІІ в освіті та науці;

- формувати культуру відповідального та усвідомленого використання ІІІ, заохочуючи обговорення, критичне осмислення прикладів, взаємне навчання та підтримку між учасниками освітнього процесу.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Положення набуває чинності з наступного дня після введення його в дію відповідним наказом директора Інституту, якщо інше не передбачається тим же наказом.

7.2. Дане Положення діє в частині, що не суперечить чинному законодавству України.

7.3. Зміни та доповнення до Положення, у тому числі шляхом затвердження його нової редакції, також можуть здійснюватися за наказом директора без розгляду Вченою радою.

7.4. Після затвердження Положення в новій редакції попереднє Положення втрачає юридичну силу.

Положення підготував:

Провідний фахівець з
підготовки кадрів:

Євгеній АСМАКОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО:

В.о. заступника директора з
наукової роботи:

Віра ГОРБАНЬ

Заступник директора з наукової та
інноваційної діяльності:

Юрій ХАЛЕП

Ухвалено на засіданні вченої ради ІСМАВ НААН протокол № 10 від 01.10.2025 р.